

Още отъ малъкъ, той билъ наклоненъ къмъ учение и за това баща му, който, може да се каже, е билъ неграмотенъ, поискалъ да даде наука на сина си, за което не пожалилъ нищо.

Още като дете на ученическата скамейка, Пановъ проявявалъ силна умраза къмъ турци и гърци. Така, когато търновци се повдигнали да изпждятъ гръцкия владика отъ Митрополията, той съ бравда въ ржка се промъкналъ въ навалищата между народа и забухалъ митрополийската врата, за което билъ запиранъ въ конака.

Епохата, въ която той прекарвалъ на ученическата скамейка, епоха на борба за църковна самостоятелностъ, силно действувала на пламенната му натура и го пропила съ високъ патриотизъмъ и гореща любовъ къмъ родната земя. Самъ по природа буенъ, съ силна умраза къмъ всичко подло, ниско и нечестно, въ празнични дни той събиралъ ученицитѣ българчета и ги водилъ да се биятъ съ турчетата, за да превзематъ джамията на Хисаря (църквата св. Параскева, преобърната тогава на джамия). Тамъ искали да видятъ дошло ли е време за освобождение отъ иго -- раззеленила ли се е главнята, която Царъ Иванъ Шишманъ забилъ въ двора при напускане Търново и при забождането казалъ: „Когато тази главня се раззеленте, ще се освободи България!“.

Въ 1870 година Пановъ свършилъ петокласното училище въ родния си градъ. Дѣло Пано, тогава 58 годишенъ искалъ отмѣна на своитѣ стари кости и смѣталъ да направи отъ синѣтъ си: или чиновникъ, или търговецъ, за което настоявалъ да остане въ Търново и да стиде при ходжа, за да изучи турския езикъ. Пановъ, който билъ жаденъ за наука и искалъ да продължи учението си въ Русия, не склонилъ и поради тия несъгласия между бащата и синѣтъ избухналъ на първо време домашенъ скандалъ. По-късно, умниятъ баща, като вижда, че синѣтъ не иска да наложи фесъ, а жадувалъ за студентска фуражка — домилѣло му и въ 1871 година го изпраща въ Одеската духовна семинария.

Въ 1875 година, когато духоветѣ на всички родолюбиви българи се повдигнали за борба, Пановъ свършва първото полугодие отъ последния класъ на семинарията и се завръща въ България.

Започнатъ въ Русия отблизо съ революционното дѣло, подъ предлогъ, че иска да присъствува при изпититѣ на децата — като докторъ, той обиколилъ околнитѣ села: Ресенъ, Мусина, Яларе, Сухинъ-долъ, Ново-село, Балванъ, Керека и др. и съелъ семето на свободата. Въ село Бѣла-Черкова той завръзва задушевно приятелство съ учителя и апостола Бачо Киро Петровъ.

Тия села, които Пановъ обиколилъ, дадоха най-много разпалени борци въ четитѣ, които се дигнаха на кракъ за